

# CSOÓRI SÁNDOR

## CANTATA PROFANA

Bartók Béla emlékére

Nem mentünk haza ma sem,  
nem mentünk haza, fiúk.  
Hiába sikálta el anyánk a késeket,  
hiába mosta le  
a görcsös asztalt.  
Átmetszett nyakkal,  
vére iszapjában  
hiába jajdult föl a lúd.

Nem is üzentünk,  
nem is írtunk —  
mintha árvíz sodorta volna el kezünket.

Húsvét nem húsvét többé,  
a kisöppört ház  
nem a mi házunk.

Ki az az öregember ott?  
Űl a fehér fal lidérce előtt,  
ül a világvégi cigarettafüstben.

Arca szétnyomott vesszőkosár.

Talán minket vár,  
minket keres,

minket szeretne látni,  
az ablakon túli utcában,  
rövidlátó életében.

Ne keress bennünket,  
ne várj,  
te, dohányszagú öregember,  
te, kutyaóli-mellű szegény.  
Nem vagyunk már a te fiaid.  
Ha ajtó nyílik, mintha kések.  
S ha szólunk,  
félrebeszélünk, mint a hamistanúk.

Rádrontanánk csak, mint a légnomás,  
rázkódnánk melletted,  
mint a villanytelep.  
Széthasadna a tányér,  
a borospohár  
s vállignótt hajunk: földrészek gyökérzete,  
átszőné gymrodát,  
s lenne belőled szőr-kosár,  
szőrember,  
fölpörzölhető halott.

## LÁSZLÓFFY ALADÁR

### ALLEGRO BARBARO

(Nagyszentmiklós)

Valaki fáj a homlokom mögött  
valami táj a fejbe költözött  
valami robban történik vonul  
bennem beszél ma itthon s arabul  
Akár egy lezárt képernyő alatt  
ahol a műsor meg mégsem szakadt

(A kozmosz)

s az estihíradó a tüntetéssel  
ostoba rémfilm agyra emelt késsel  
premierplán vad kísérőzene  
fortissimo és Shakespeare jelleme  
nagy korunkból a bajok szellemében  
a világ helyett engem tart csak ébren.

(A klinika)

Mindig a lelkiismeret repül velem:  
nomád emigráns üldözött jelen  
Nem kenyériügy! Csak csillapítót kértem  
s bérgyilkosait küldi rögtön értem  
s lám utolér mint leukémiája  
a gyorsan ölő nagyság lenge bája.

(A táltos)

A sárkányom s szerencsém zongora  
kit nem hurcoltak el még sehova  
mit kitelepítés és bombazápor  
se távolított el még a hazától  
Mazeppa-Liszt a hátára kötözve  
vágatunk haza s messze mindörökre.

(Amerika)

Felhő-alattam lent az utcámélyben  
a túlkölő a gomolygó tökélyben  
két messzi kéz motoz míg megtalálja  
hol nyílik vigyorra a semmi szája  
s amíg a fej itt még diktálni bírja  
rém-fogsorán ott ezt mind ütve írja.

Kolozsvár, 1980. november

## CSIKI LÁSZLÓ

### BARTÓK HAZAHULL

Kit hazájában gyötör a honvágy,  
életét keresi idegen tájon,  
akár a nőkben újra, újra.  
Emlékeket állít sík terekre,  
anyaemlők közé gyerekszobrokat.  
Tünetet előttiük, beszél iratlan,  
ismeretlen nyelven, szívhangokon.  
Magában. Hazahallszik.

Otthon mindig csend van (élnék),  
látó szem mögött okos hallgatás.

Férfiszülő asszonyok kuporognak ott,  
anyatejfehér, zsíros ködökben.

Kizakadt társuk helye bennük  
akár földben a néma, emésztő üreg.

Testükben nő a csend, szívdobogva,  
nagy hasuk akár éhező gyermekeké.

Kit messze lökött a szerelem magából,  
a sikolto szájából kifordult falat,  
a kiejtett szó hangokra törten  
verődik faltól kapuig, s az égre szökik,  
tornyos felhőben él, néha hazapereg.  
Elissza a föld. Az anyaföld, igen.  
És le a szívéig meghasad.

1980. XI. 23.

## EGYED PÉTER

### HAJSZAHIDAK

#### 100. BARTÓKIANA

...megébred az ember, talpra áll,  
miután, Nap, te őt felemelted.

(Akhen-Aton fáraó: Naphimnusz)

Hajsza hajsza világom

megbán a keserves véreslő Hold is minket  
csatatér minden percünk a jövő tükrével incesleg  
megbánta „a lovat a ló”<sup>41</sup> felkelő arcunk hideg időből  
kiköpő Föld<sup>2</sup> szénrózsa mosolya hajsza

hallsza hallsza virágom „lucskos ingemből csepeg a víz“<sup>3</sup>  
már szénné válnék magam is mert hol vannak az igazak a tüzezek  
az emberrel terhesek bár meglátnám máris anyánk mellén kaláris  
itt-ott kopog a golyó a béke palástján békasó pörög árván

árvák a város jégtüködében isten nedves kihűlt puskaporában  
szabadság dárda kopogásban csodavigadó télfehér ünöriadó  
keselyűcsont utakon dalol a szarvaskorál a régi napkapukról  
kocognak táltos kis paták a jövő dörgő alagútján a jövő nem eladó

„Te földi biztossa az égnek“<sup>4</sup> táncoltasd gyermekeid  
mert ha nem megégnék  
mert ha igen megállnak  
csokorra körözött fiai a szabadságnak

isten golyószóró egéből elragyogó  
kifagyó gyökerek népe  
már már elkerült vereség  
hallsza magadat végre

hajsza hajsza virágom.

### első belépés

Haja haja virágom szirmaidat úgy szánom  
Hold-ütötten megállok kihullok a szarvasfűből

Holdak perce havak tükre jövőüszők naphullatta  
szíromszavak csataholdja vigyél vigyél bántatlanul

Télbeszállás szénkürtök holdhullás és napüszög  
arcrabukó világ villám a jövő keresztjén

Csillagok csillagok vereslők kopott percek hanyatlók  
téli dörgés szemek partján fagyos hamu-hadastyán

### második belépés

Lucskos ingnek eleje éji folyó cirmolja  
inog az ég a birtokon s az ember kémlél reszketőn

Édesanya ország katonavirág  
kötörő tánczó körislevel egy kettő

Földből kihajtó hangszer virághúr  
erdőtűzből a szarvas kivonul

Hallsza hallsza hajsza őzraolvasó  
ingedből mind a tűz kifutó forrásvíz

### harmadik belépés trisono

Csavaros venyigében kocsonyás igében képen  
büntetlenek hullnak a késre

Szarvas-üttön bekerítő téiben  
közelítő szél a táncban

Megfagy a szabadság s elorzott csodák  
emlékét mossák a hullámzó kódok

Megtorpannak az örködők a csoda várakozóban  
isten kódében hűlt puskaporban

negyedik belépés continuo

A napkapuk alatt el nem maradt  
táltos kispatak bírják legtovább

Pörgő dongó kopogó nem eladó  
a jövő riadó és áhitó

A tánchoz kötözve esokorrá körözve  
égi biztos kévébe takarít be csűrőbe<sup>5</sup>

Anyáölből fejfaölbe haja haja kinek mi  
utoljára világom egy lesz mindenki

## RISOLUTO

Hallsza hallsza világom

megmentesz minket  
ha csűdjére roskad is a jövő  
Föld-ingben Naptűzben Holdmosolyban  
a béke szétlőtt karimáin is kapaszkodva  
ködödben is készek megállni  
te földi biztossa az égnek

szomorodj bár úgy is csontunkra égnek  
szarvasaid füveid  
között sugaraid

isten világsokrának gyökeréből  
vérerek lesziünk a szűkségből  
virágok rügyező késből  
hajsza hajsza világom.

1. H. Heine: *Ősz halk szele*
2. Vö. W. Shakespeare: *Márvány s királyi arany oszlopok* (55. szonett)
3. Szabadon Thomas Hood után (*A sóhajok hídja*)
4. Csokonai Vitéz Mihály: *Tüdőgyulladásomról*
5. Szabadon Arany János után (*Sejtelem*)

## KOZMA SZILÁRD

### DISSZONÁNS SZIMFÓNIA

A csodálatos mandarin hallgatása közben

Forog a lemez. Így, egyedül átélhető az egyetemes szenvedés tisztító csodája. Vajon miért matatok most öntudatlanul papír és ceruza után? Mit írhatnék én, miután annyit írtak már e zenéről? Micsoda ördögi krisztusok, úristen! J. A., Sz. D. — már ennyi is elég, hogy összetépjek egy tuat fehér lapot. Mit írhatnék annál többet, hogy kedvesemre ordítottam — ki azelőtt mindig kioktatott zenéből —, amikor azt mondta, hogy bár a zene felsőbbrendű, mint a vers, ez neki nem tetszik, mert nem muzikális. Persze, hogy nem én írok valami újat és többet e zenéről. De elnyúltam már a papírral

az ágyban („nagy hiányzásaid jelenléte“). És csak azt írhatom meg, amit érzek, amittől jó most egyedül átélni az egyetemes szenvedés tisztító csodáját.

A lemez forog:

Kimustrált öselet szónokol a zenekar előtt, s a csembalóból kopott nárcisz kigyózik a mikrofon felé. Högörgeteg zuhan a tejútra, s a fagymederben megre meg a kedves hangja, mielőtt tapsba fullasztaná egy barbár nevetés. Igen, a téma a porban hever, akár a sebről leszakított géz, hisz az egyik debilis nimfa — a nagyidomú germán ósanyajelölt — még a minap párosodott tébolyultan egy Adolf nevű svábbogárral. Persze, a fiúk bűneit most is az anyákra fogjuk: a titkárnő kék begye virít a cimbalom lábain, s a közönség előtt fölsejlik az esti műszakban történhető szellemi zárlat. Ebben a balladában megfelelkezünk az emberi sírásról, s a sírások tenyérköpésnyi prelűdje is elmarad. Tudni lehet: a kikoplalt kényelem emlékezni fog az ablakból közönyösen számvételvezhető szeretőkre, és ilyenkor kell, hogy a kék begyeket felfűzzük az idő-cimbalom húrjaival a ledöntött asztalok vázaira, és kell, hogy a szavakba oltott szabadság mindenki számára láthatóan vérezzen.

A megjelenítés így is elképzelhető: Sarkanyús tánc örvénylett a koponyákon, s a legszebb szoknyák forgásába emelkedve, őrli combok mutattak fűgét a hazugságnak s a gyávaságnak, mely mind ott lapult centuriónak öltözött a tudat Koponyák Hegyén.

Ambár itt is intrikál még egy-egy veszélyesen kiélezett mosoly, és motorzúgás töri össze időnként a gyerekek kezét, jelen van a megváltás: A függöny mögül kikapdik egy rosszul öltöztetett keleti király könyöke, s az üstöb vodkáért eped, mely ott virágzik a gonddal kidolgozott tekintélyeken. Az örök tinédzsernek nyálesöpögése segít az autodidakták újabb mesés hadjáratát előkészíteni. (Közben: „A kék erdőben hull a virágpör, virágszirom havazás van, csak hull a színes hó a történelmietlen esőndben, hatalmas robajjal indul a partoknak a tenger, ahogy vetkőznek az asszonyok, és megvetik az álmok ágyait.“)

Végre szilárd hadállást-emelvényt foglal a vegyeskar. (Hol vannak a parasztok, kérem?) A mesterséges könnyek árhullámain, karmesterét árboera költve, egy nép vitorlázik Ithaka felé. Két szolamban kinlódunk a protézisekkel, mert a taps mindenek fölött. Aztán megtapsoljuk a tapsot, és újabb kintornával tetézzük az elvonatkoztatást: Esmét mártogatva alkoholba, ledöntjük a művészet bálványait.

Egy éles jelzés vagyok a hallgatásban. A város hajnali harangrobbanását élem minden idegessel, amíg az omló vakulatú tárnák páncélasztalánál bárgyú ajkakon folyik a kenes alkohol.



Kádár F. Tibor vázlatfüzetéből (Bartók)